

- глибока економічна рецесія, викликана перегрупуванням економічних зав'язків з міжнародними партнерами та руйнуванням інфраструктури й промислових об'єктів на частині території країни;
- фінансування за рахунок державних запозичень дефіциту державного бюджету, зростання якого обумовлене значною мірою збільшенням видатків на оборону та обслуговування державного боргу.
- позики іноземних комерційних банків (+0,65 млрд дол. США);
- облігації зовнішньої державної позики України (+0,34 млрд дол. США);
- облігації внутрішньої державної позики України (+3,21 млрд грн).

Отже, нагальною необхідністю в Україні постає запровадження дієвої державної політики управління боргом, метою якої повинно бути одержання найвищого ефекту від запозичених коштів та уникнення макроекономічних труднощів і проблем платіжного балансу в майбутньому. Формування ефективної державної політики управління державним боргом потребує чіткої координації дій в усіх сферах і ланках економічної і фінансової систем.

Література

1. Богдан Т. П. Боргова політика держави в умовах глобальної нестабільності [Текст] / Т. П. Богдан // Економіка України. – 2018. – № 2. – С. 4–17.
2. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Бюджетна система: підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 624 с.
4. Карлін М. І. Фінансова система України: навч. пос. – К.: Знання. – 2007. – 324 с.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/>

ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛЬНИХ ВОД ДЛЯ РЕЗЕРВНОГО ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ У НАДЗВИЧАЙНИХ УМОВАХ

Мохонько А.М., студентка 6 курсу факультету Інженерних мереж та екології міст

Яковлєв В.В., доктор геологічних наук, професор, професор кафедри інженерної екології міст

Дядін Д.В., старший викладач кафедри інженерної екології міст

Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова

Одним з важливіших аспектів захисту населення на випадок надзвичайних ситуацій є рішення проблеми водозабезпечення – розробка та обґрунтування заходів по забезпечення населення якісною питною водою.

Вірогідними причинами виходу зі строю систем водозабезпечення можуть бути: забруднення поверхневих джерел водопостачання внаслідок аварій на потенційно небезпечних підприємствах, в результаті аварій на свердловинах з видобутку корисних копалин; руйнування водопроводів під час

воєнних дій і терористичних акцій, в результаті проявів катастрофічних або небезпечних природних процесів; вимушене відключення водопроводів з різних причин, зокрема, з причини виходу зі строю каналізаційної системи; розповсюдження в системі водопроводу стійких до дії знезаражувальних агентів вірусів [1].

За результатами статистичної обробки даних Національних доповідей про стан навколишнього середовища в Україні за період 2009-2018 рр. було виявлено 72 надзвичайні ситуації, з яких 12 – регіонального, 28 – місцевого та 32 – об’єктного значення, що відбувалися у 17 областях України, найчастіше – у Донецькій, Запорізькій, Харківській та Херсонській. Основні причини надзвичайних ситуацій, які призвели до погіршення стану водопостачання в окремих регіонах України, можна поділити на три категорії: вихід з ладу зношеного обладнання; зміни природних умов; інше (незадовільна робота очисних споруд, несанкціоноване скидання забруднених речовин у водні об’єкти) (рис. 1). Найбільша кількість надзвичайних ситуацій за визначений період спостерігалось в 2009 році - 19 випадків (26 % від загальної кількості), найменша кількість зафіксована в 2014 року – 4 випадки (6 %). Протягом 2013 року на території України надзвичайних ситуацій, які мали місце на об’єктах водопостачання і водовідведення оперативного-черговою службою Державної служби України з надзвичайних ситуацій, не зафіксовано

Рис.1. Причини надзвичайних ситуацій, які призвели до погіршення стану водопостачання на території України за 2009-2018 рр.

В Харківській області за досліджуваний період погіршення стану водопостачання було зафіксовано внаслідок 6 надзвичайних ситуацій (8 % від загальної кількості по Україні) (рис. 2). Основна причина погіршення постачання питної води - вимушене відключення водопроводу з причини виходу зі строю каналізаційної системи Зокрема, у 1995 р. в результаті аварії у Харкові водопровід міста був відключений на 30 днів унаслідок затоплення головної каналізаційної станції зливовими водами. Подібні аварії траплялися у м. Ізюмі та Первомайську.

Не менш значною причиною виникнення надзвичайних ситуацій, які мають місце на території Харківської області, є тенденція до техногенної

активізації небезпечних екзогенних процесів, таких як підтоплення, зсувні процеси, просадні ґрунти. Ще більш несприятливий вплив на якість підземних вод справляють зсувні явища. На сьогодні на території Харківської області виявлено 1120 зсувних ділянок, в тому числі 59 ділянок в межах населених пунктів, причому на 24 ділянках стан оцінюється як «екстремальний» [2].

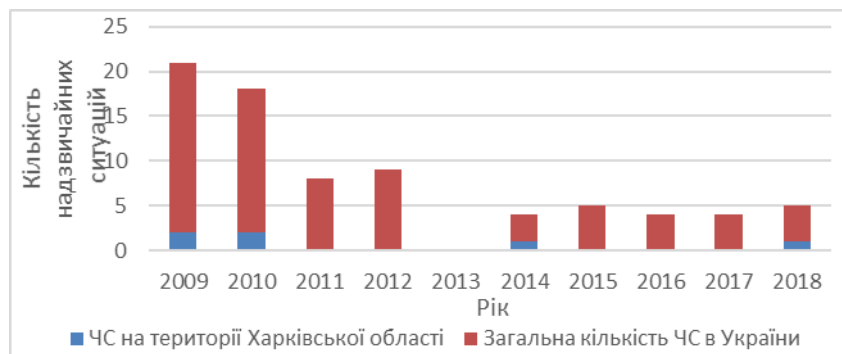

Рис.2. Відношення кількості надзвичайних ситуацій, які призвели до погіршення стану водопостачання у Харківській області, до загальної кількості в країні за 2009-2018 рр.

Як відомо, найбільшу гарантію безпеки постачання питної води забезпечують системи, що базуються на підземних водах. Особливо великою проблемою є вразливість традиційних для нашого часу систем водопостачання у зв'язку з їх залежністю від подачі електроенергії [3].

Цінним альтернативним джерелом питної води в умовах надзвичайних ситуацій можна вважати джерельні води. До головних переваг їх використання у порівнянні з іншими альтернативними джерелами питного водопостачання, слід віднести самопливність, тобто незалежність від електропостачання, та, як правило, високу якість води, обумовлену природною захищеністю.

Гідрологічні та геоморфологічні умови Харківської області є сприятливими для формування численних джерел. У рамках наших досліджень ми провели інвентаризацію відомих джерел області та розробили базу даних, яка містить інформацію щодо їх основних характеристик. Зібрані дані дозволили провести кількісну оцінку ресурсів джерельних вод та визначити їх розподіл по окремих адміністративних районах. Встановлено, що найбільш забезпеченим ресурсами джерельних вод є Чугуївський район (134,9 л на особу), найменш забезпеченим – Сахновщинській районом (0,3 л на особу).

Вагомим показником використання джерельних вод є витрата (дебіт). За величиною дебіту джерела можна поділити на 3 класи:

- малодобітні (дебіт менш ніж 1 л/с);
- середньодобітні (від 1 до 10 л/с);
- великодобітні (більше 10 л/с).

Було визначено, що більшість джерел області належить до малодобітних 69% від кількості досліджених джерел, інші до середньодобітних (30%) та великодобітних (1 %). Встановлено, що більшість дебітних джерел Харківської області пов'язана з межигірсько-обухівським водоносним комплексом, який

залягає неглибоко від поверхні землі, характеризується досить високою водозбагаченістю і високою питною якістю води. За результатами гідрохімічного аналізу встановлено, що переважна більшість досліджених джерел – майже 70 % - характеризуються задовільною якістю води і може бути використана для питного водопостачання.

Як відомо, у кожній конкретній надзвичайної ситуації заходи першочергового забезпечення водопостачання залежать від характеру надзвичайної ситуації, її масштабів, реальних потреб населення та інших факторів. Більш детальні дослідження стану джерельних вод дозволять розробити загальні критерії, які обґрунтують можливість використання природних джерел в якості альтернативних джерел питного водопостачання в період надзвичайних ситуацій, на підставі яких можуть бути розроблені плани і прийняті рішення по забезпечення водою населення в надзвичайних ситуаціях.

Література

1. Яковлев В.В. Перспективні джерела природних вод для питного водопостачання України, їх охорона і раціональне використання: дис. ... доктора геол. наук : 21.06.01 / Валерій Володимирович Яковлев. – Х., 2017. – 351 с.

2. Пронюк А.В. Моніторинг стану підземних вод / А.В. Пронюк // Вестник ХНАДУ. –2012. – Вып.59. – С. 129 – 131.

3. Яковлев В.В. Гідрогеологічні і технічні аспекти облаштування каптажів питного водопостачання у надзвичайних ситуаціях. / В.В Яковлев // Вісник Харківського нац. університету.- Харків, 2013. – № 1049. – Сер. Геологія – географія – екологія. – С. 83-86.

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ ЯК ФІНАНСОВА ОСНОВА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Надвірняк М.М., студентка 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Горіховський М.В., к.е.н., старший викладач Кам'янець-Подільського коледжу Економіки, права та інформаційних технологій

Кам'янець-Подільський податковий інститут

Бюджет – це невід'ємний атрибут кожної країни та важливий інструмент реалізації економічної та соціальної політики держави. Сьогодні особливої актуальності набуває проблема побудови досконалої та ефективної системи формування дохідної та видаткової частини державного бюджету, враховуючи їх структуру, для ефективного розвитку національної економіки.

Державний бюджет – це надзвичайно складне соціально-економічне явище, він є головною ланкою фінансової системи держави. В ньому зосереджується понад 70 % усіх фінансових ресурсів і включає в себе різні фінансові інституції, за допомогою яких держава здійснює свою фінансову діяльність і перерозподіл значної частини валового внутрішнього продукту. [5, с. 41 – 42].